

धोरण : 9

संस्कृत

पाठ : ७

संहतिः कार्यसाधिका

स्वाध्याय

प्रश्न 1. विकल्पेभ्यः समुचितम् उत्तरं चित्वा लिखत -

(1) प्रभातकाले वायसः कम् अपश्यत् ?

(क) कपोतम्

(ख) व्याधम्

(ग) वृक्षम्

(घ) मूषकम्

(2) गगने कः सपरिवारः व्यसर्पत् ?

(क) वायसः

(ख) पक्षिराजः

(ग) चित्रग्रीवः

(घ) मयूरः

(3) विपत्काले किं करणीयम् ?

(क) विस्मयस्य अवलम्बनम्

(ग) पलायनम्

(ख) प्रतीकारः

(घ) धैर्यस्य अवलम्बनम्

(4) तृणैर्गुणत्वमापन्नैः के बध्यन्ते ?

(क) मतदन्तिनः

(ग) कपोताः

(ख) सिंहाः

(घ) मूषकाः

(5) मूषिकराजेन केन कपोतानां बन्धनानि केन छिन्नानि ?

(क) दन्तैः

(ख) मुखेन

(ग) अस्त्रेण

(घ) शस्त्रेण

(6) सः तीक्ष्णैः दन्तैः जालं _____ प्रायतत ।

(क) छित्वा

(ख) छेदनीयम्

(ग) छेत्तुम्

(घ) छिन्नम्

(7) 'वयम्' इति पदस्य एकवचनं किम् ?

(क) अहम्

(ख) त्वम्

(ग) सः

(घ) आवाम्

(8) व्याधेन तण्डुलकणान् विकीर्य जालं विस्तीर्णम् ।

रेखाङ्कितपदस्य समासनाम लिखत ।

(क) षष्ठीतत्पुरुष

(ख) द्वन्द्व

(ग) द्वितीयातत्पुरुष

(घ) समाहारद्वन्द्व

(9) विहगाः तत्र न्यवसन् - 'स्म' प्रयोगं कुरुत ।

(क) न्यवसन्ति स्म

(ख) निवसन्ति स्म

(ग) निवसति स्म

(घ) निवसन् स्म

प्रश्न 2. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां लिखत-

(1) तण्डुलकणान् अवलोक्य कपोताः कीदृशाः अभवन् ?

➤ तण्डुलकणान् अवलोक्य कपोताः लुब्धाः अभवन् ।

(2) बद्धाः कपोताः कं तिरस्कुर्वन्ति स्म?

➤ बद्धाः कपोताः यस्य वचनेन जाले समपतन् तं कपोतं
तिरस्कुर्वन्ति स्म।

(3) अल्पानां वस्तूनां संहतिः कीदृशी भवति?

➤ अल्पानां वस्तूनां संहतिः कार्यसाधिका भवति।

(4) जालेन सह उत्पतिताः विहगाः कुत्र गच्छन्ति?

➤ जालेन सह उत्पतिताः विहगाः हिरण्यकनामकस्य मूषकराजस्य समीपं गच्छन्ति।

(5) भूतले शङ्काभिः किम् आक्रान्तं भवति?

➤ भूतले दुर्लभं सर्वम् अन्नं पानं च शङ्काभिः आक्रान्तं भवति।

प्रश्न 3. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत -

(कदा, केन, कस्य, कम्, किं कृत्वा, कुत्र, किम्)

(1) गोदावरीतीरे विशालः शाल्मलीतरुः अस्ति।

➤ कुत्र विशालः शाल्मलीतरुः अस्ति?

(2) व्याधेन जालं विस्तीर्णम्।

➤ व्याधेन किं विस्तीर्णम्?

(3) व्याधेन तण्डुलकणान् विकीर्य जालं विस्तीर्णम्।

➤ व्याधेन किं कृत्वा जालं विस्तीर्णम्?

(4) वायसः प्रभातकाले व्याधम् अपश्यत्।

➤ वायसः कदा व्याधम् अपश्यत् ?

(5) चित्रग्रीवस्य मित्रं मूषकराजः अस्ति।

➤ कस्य मित्रं मूषकराजः अस्ति?

प्रश्न 4. घटनाक्रमानुसारं वाक्यानि लिखत -

- 3 (1) अनन्तरं ते सर्वे जालेन बद्धाः अभवन् ।
- 6 (2) मूषकराजेन स्वकीयैः तीक्ष्णैः दन्तैः सर्वेषां बन्धनानि छिन्नानि।
- 1 (3) वायसः कृतान्तम् इव द्वितीयम् अटन्तं व्याधम् अपश्यत् ।
- 4 (4) तदत्र धैर्यमवलम्ब्य इदानीमेवं क्रियताम् ।
- 2 (5) वृद्धानां वचनम् आपत्काले ग्राह्यम् एव ।
- 5 (6) इति विचिन्त्य कपोताः सर्वे जालमादाय उत्पतिताः ।

પ્રશ્ન 5. અધોલિખિતાનાં પ્રશ્નાનામ્ ઉત્તરાણિ ગુર્જરભાષાયાં લિખત -

(1) શિકારીને જોઈને કાગડાએ શું વિચાર્યું?

➤ શિકારીને જોઈને કાગડાએ વિચાર્યું, “આજે સવારમાં જ અશુભનું દર્શન થયું. મને ખબર નથી કે તેનાથી શું ન ઇચ્છેલું જોવા મળશે ?”

(2) યોખાના કણથી લોભાયેલાં કબૂતરોને ચિત્રગ્રીવે શું કહ્યું ?

➤ યોખાના કણથી લોભાયેલાં કબૂતરોને કબૂતરોના રાજા ચિત્રગ્રીવે કહ્યું, ‘અહીં નિર્જન વનમાં યોખાના કણ ક્યાંથી ? તો તેને વિશે વિચાર કરો. હું આમાં કલ્યાણ – શુભ જોતો નથી. આ યોખાના કણના લોભથી આપણા ઉપર મોટી આફત આવવાની શક્યતા છે. એટલે વગર વિચાર્યું કામ ન કરવું.”

(3) અભિમાની કબૂતરે વૃદ્ધોના વચન વિશે કેવો પ્રતિભાવ આપ્યો?

- અભિમાની કબૂતરે વૃદ્ધોના વચન વિશે પ્રતિભાવ આપતાં કહ્યું, “આમ કેમ કહો છો ? આપત્તિનો સમય આવે ત્યારે વૃદ્ધોનું વચન સ્વીકારવું જોઈએ, પરંતુ બધે જ આવું વિચારીએ તો ભોજન કરવાની પ્રવૃત્તિ પણ ન કરી શકાય. બધું દુર્લભ ખાન-પાન શંકાઓથી છવાયેલું છે. પ્રવૃત્તિ ક્યાં કરવી ? કેવી રીતે જીવવું?”

(4) કબૂતરો કઈ રીતે જાળમાંથી મુક્ત થયાં ?

- પારધીને પાછો ફરેલો જોઈને કબૂતરો ચિત્રગ્રીવના કહેવાથી મૂષકરાજ હિરણ્યકની પાસે ગયાં. ચિત્રગ્રીવના મિત્ર મૂષકરાજે પોતાના તીક્ષ્ણ દાંતોથી બધાં કબૂતરોનાં બંધન કાપી નાખ્યાં. આ રીતે કબૂતરો જાળમાંથી મુક્ત થયાં.

પ્ર. 6. અધોદત્તાનાં વાક્યાનાં ગુર્જરભાષાયામ્ અનુવાદં કુરુત-

(1) વિવિધેભ્યઃ દેશેભ્યઃ સમાગતાઃ વિહગાઃ તત્ર રાત્રૌ નિવસન્તિ ।

➤ જુદાં જુદાં સ્થાનોથી આવેલાં પક્ષીઓ ત્યાં રાત્રે રહેતાં.

(2) ચિત્રગ્રીવનામા કપોતરાજઃ પરિવારેણ સહ ગગને વ્યસર્પત્ ।

➤ ચિત્રગ્રીવ નામનો કબૂતરોનો રાજા પરિવાર સાથે આકાશમાં જતો હતો.

(3) तस्य तद्वचनं श्रुत्वा सर्वे कपोताः तत्र जाले उपाविशन् ।

➤ તેનું તે વચન સાંભળીને બધાં કબૂતરો ત્યાં જાળ ઉપર બેઠાં.

(4) व्याधः तान् जालापहारकान् अवलोक्य पश्चात् धावति ।

➤ શિકારી જાળને લઈ જનારાં તેઓને જોઈને પાછળ દોડે છે.

(5) तीक्ष्णैः दन्तैः बन्धनानि छिन्नानि ।

➤ તીક્ષ્ણ દાંતોથી બંધનો કાપી નાખ્યાં.

Thanks

For watching